

1. Sok existenciát és üzemet tart fenn, amely különben tönkremegy;
2. elősegíti az erdőtalaj jobb hasznosítását s ezzel a fatermelést fokozza;
3. szaporítja a munkaalkalmat;
4. az erdő hitelképességét előmozdítja és szabályozza;
5. a nagyobb közigazgatási testületeket idővel jövedelmező és a közjóra előnyös erdőbirtokokhoz juttatja;
6. szaporítja a nemzeti vagyont és
7. mindemellett feltétlenül jövedelmező vállalkozás.

Végül kiemeli Räss, hogy a tulajdonjog szabadságát és a vele való rendelkezést a javasolt intézmények semmiképen sem érintik s hogy ezeknek nem kényszer útján, hanem az erdőgazdaság természetéhez alkalmazkodó berendezésük alapján kell tért hódítani.

KÜLÖNFÉLÉK.

Schwartz Ottó dr. †. A selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolának gyásza van. Mult hó 15-én elhunyt *Schwartz Ottó dr.* m. kir. miniszteri tanácsos, nyugalmazott főiskolai rendes tanár, a III. oszt. vaskoronarend lovagja, a főiskolai tanári kar egyik sok éven át érdemdúsan működött régi tagja, akiben olvasóink közül is igen sokan egykori tanárukat szerették, tisztelték és becsülték.

Egyelőre ezekben adunk hirt a szomorú eseményről, fentartva magunknak, hogy az elhunyt működésének méltatására és életrajzi adataira közelebbről visszatérjünk.

A Magyar Fakereskedők és Faiparosok Országos Egyesületének közgyűlése mult hó 13-án folyt le dr. *Bedő Albert* elnöklete alatt. A titkári jelentésből az egyesületi tevékenység következő főbb mozzanatait emeljük ki: A fakereskedelmet közelről érdekelte a vasuti tarifák tervezett felemelése. E téren sikerült a kormányval oly megegyezésre jutni, amely a helyi dijszabás maximális emelését 7 fillérben állapítja meg, ami még elviselhető teher. Résztvett továbbá az egyesület azokban a tárgyalásokban,

amelyek a budapesti kereskedelmi és iparkamara kebelében az 1910 január 1-ével életbeléptetett, reánk felette sérelmes osztrák helyi dijszabás ügyében folytak. Lépéseket tett továbbá az egyesület a bükkfa kiviteli díjtételének mérséklése ügyében.

Felszólalt az egyesület az ellen, hogy a fakereskedők részéről alkalmazott erdei munkásokat a betegsegélyző pénztárak biztosításra kötelezetteknek tekintik, holott ezek, mint nem ipari munkások, nem esnek az 1907. évi XIX. t.-cz. hatálya alá.

Sikeres lépéseket tett az egyesület abban a tekintetben, hogy a hadsereg szükségletére vonatkozó ajánlati felhívások tagjainak idejekorán álljanak rendelkezésre.

Ugyszintén sikerrel jártak azok a lépések is, amelyeket az egyesület a külügyminiszter utján az új román erdőtörvénynek lapunkban is ismertetett sérelmes intézkedései ellen tett, mert alapos kilátás van reá, hogy azok a szerzett jogok sérelme nélkül fognak életbe lépni.

Az egyesületnek 5 alapító, 14 pártoló és 239 rendes tagja van.

A választmány kiegészítése után *Scheiber* Endre a múlt év eseményei felett szemlét tartva, kiemeli az Eissler-féle talpfaszereződés káros voltát és szükségesnek tartaná, hogy az ezáltal vagyonsújtott talpfatermelők érdekében az egyesület lépéseket tenne. Az elnöknek sikeres működéséért az egyesület háláját és ragaszkodását tolmácsolja.

Gross Béla a választmánynak mondott köszönetet.

Román törvényjavaslat erdőgazdasági „pénztár” létesítéséről. Kiegészítésül az új román erdőtörvényről fennebb közölt ismertetésnek, az alábbiakban vázlatosan közöljük annak a különálló, de az erdőtörvényvel kapcsolatos törvényjavaslatnak tartalmát, amely különös hatáskörrel bíró erdőgazdasági pénztár létesítését célozza és jelenleg a román országgyűlés asztalán fekszik. Benyújtója *Constantinescu* A. földmívelésügyi miniszter.

A létesítendő erdőgazdasági pénztár vagy erdei alap célja: az állami erdőbirtok gyarapítására és javítására hivatott eddigi alapokat kezelni és növelni, az állami erdők berendezését, határainak biztosítását, vadpatakszabályozási munkálatokat eszközöltetni, parasztkézen lévő erdőket, erdei tisztásokat és réteket megvásárolni, magánkézen lévő erdőket talajostul vagy csupán azok faállomá-

nyát megvásárolni, ha azok fekvésüknél és talajuknál fogva közérdekből fentartandók, vagy ha ezzel szomszédos állami erdők kihasználása elősegíthető; célja továbbá kopár területek megvásárlása véderdők telepítése céljából, az állami erdők közepette fekvő idegen belzetek kicserélésének előmozdítása, legelőterületek vásárlása erdőgazdasággal kapcsolatos okszerű legelőgazdaság üzése végett, magánszemélyek által erdeik újraerdősítése céljából letétbe helyezett összegek kezelése, végül az állami erdőtisztek ellenőrzése, véleményadás az állami erdőkről, azok költségvetéséről, személyzetükről és az erdészeti tanúgyról.

Ez a különös intézmény, amely a fentiek szerint messzemenő hatáskörrel bír a román állami erdők kezelésére nézve és erdőfelügyeleti tekintetben is, a törvényjavaslat további intézkedései szerint jogi személyt képez és a következő jövedelmi forrásokkal bír: kezelési költségei a földmivelésügyi minisztérium évi költségvetésében irányoztatnak elő; az állami erdők (nyers vagy tiszta?) jövedelmének 1910/11-ben 5⁰/₀-a, azontul 10⁰/₀-a a pénztárt illeti, mely a parasztkézen volt erdőket hitelművelet útján rendelkezésére bocsátott évi 5 millió lei-ből váltja meg. Jövedelmi forrásai továbbá az erdei rétek és tisztások jövedelme, a kártalanítás és birság címén befolyó összegek stb.

A „pénztár“ ügyeit egy tanács intézi.

Középkori vadászszokások és perdöntő határigazolás a horvát népjogban. Thallóczy Lajos, a közös pénzügyminisztérium osztályfőnöke és a M. Tud. Akadémia tagja, a néhai Kállay Benjamin által alapított Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Herzegovina *) című muzeumi közleményeknek a lefolyt 1909 végén megjelent XI. kötetében a horvát szokásjognak 1551-ben Novigrádban kelt gyűjteményében pár, erdészköreinket is érdekelhető vadászati és határigazítási népszokásra bukkanva, azokat közölni kívánjuk, mert a hegyi vadászoknál az évszázados hagyó-

*) Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und der Herzegovina; herausgegeben vom bosnisch-herzegowinischen Landesmuseum in Sarajevo. Redigirt von Dr. Moritz Hoernes. Elfter Band. Wien 1909. Thallóczy Ludwig. Das kroatische Gewonheitsrecht vom Jahre 1551. und 1553. a 286. laptól t. 1551 február 11-től I—X. pont olasz nyelven; II. 1553 március 20-va XI—XII. pont 302—309. l. s ezek fordítása.

mányokat az újabb kor vadászati korlátozásai sem ölheték ki egészen s a nép nyelvén értő s bizalmával rendelkező erdészeink nálunk is megtalálhatják a régi hűbériség emez érdekes reminiscenciáit.

I. A földesur területén jobbágyok által elejtett, vagy rendes vadászaton halálra sebesítve fölvert vad lődija, vagy ezek fejében járó földesuri kárpótlás. A Novigradban 1555 február 12-én Isten dicsőségére írásba foglalt és Benvenuti János Mária praetor íródeák által Illavagier Antal, Zara város grófja Processi Civili kötete 143. lapjától kivonatolt IV. pont így szól:

Ha egy vadat idegen területen ejt el valaki, legyen az szarvasgim vagy szarvastehén, annak hátulsó negyede a tulajdonost illeti, mit ha megadni vonakodnék az illető, egy tehenét üttetheti le a földesur. Ha egy vadkant ejtnek el, annak feje jár a földesurnak, különben jogában állván egy szelid disznóval kárpótolni magát. Ha medvét terít le egy jobbágy, abból egy talp illeti a föld urát, különben egy borjuval kárpótolhatván magát a földesur, feltéve: hogy a vadászó jobbágynek van borjuja is.

Ha a felhajtott vadat nem a földesur, hanem idegen egyén sebesíti meg, vagy ejti el, azt sem a vérdíj (il ferive, Ausschwertrecht), sem más részesedés nem illeti azon kívül, amiben önként részesítik a vadászok. A bosnyák vadászok közt most is tartja magát az a szokás: hogy aki először sebesíti meg a vadat, a szokásos hányadon felül még külön *lődíjrészt* is kap. Így legtöbbször a bőrt. Ha nem a vadászok egyike sebesíti meg, vagy teríti le a vadat, az illetőnek egy lapoczká, három borda jár a szokásos részen felül. A többi hus a vadászok közt egyenlően osztandó fel. Aki egy nyugvó, vagy legelő vadat felriaszt, azé a fej, a bőr; ha pedig kutyákkal hajtja fel, a kutyákat illetik a belek, a máj. Mindez vaddisznó-, medve- vagy szarvasvadászaton egyaránt érvényben volt.

II. Perdöntő ősi szokás a Novigradban a XVI. században összeírt ősi népjogban. Ugyancsak a Thallóczy Lajos által a Wissenschaftliche Mittheilungen XI. kötetében kiadott középkori szokásjogszabályok X-ik pontjában a marha- és lótolvajlásnál és jogtalan határfoglalási perekben alkalmazott emez érdekes szokás olvasható.

Igy a határsértésnél pereskedő szomszédság a legujabb időkig

a birói ítéletnél és templomi eskütételnél is sikeresebben alkalmazta a *tru, busi, kamen* = *tövis, gyep* és *kőből* álló bizonyítási módot. Ha már minden bizonyításból kifogytak, utoljára ezt a hármas bizonyítást vették elő. A bepanaszolt határsértő a hely színére egy darab követ, tüskét és gyepdarabot tartozott a vállán kivinni s azokkal jelölni az általa helyesnek vallott határt. Ez a hármas határmutató erősebb bizonyítékot képezett még az eskűnél is, és alig akadt olyan vakmerő ember, aki ezen feltételek mellett hamis esküt mert volna tenni. Hasonló *tru, busi, kamen* bizonyítékokkal igazolták a hajtott marha tulajdonjogát is. Ha valaki az uton marhák előtt haladt s kérdésbe jött, hogy ő-e azon marhák, lovak tulajdonosa? az esetben az illető háromszor tartozott vizzaterelni és megállítani a falkát, vagy ménest annak jeléül, hogy ismerik azok az ő szavát. Ha ekkor is kétség maradt fenn, egy tábla *gyepet* és *követ* tartozott sajátkezüleg kifeszíteni és felemelni. Ha ezt meg merete tenni, ezzel tulajdonjoga kétségtelessé vált.

—s—r.

A fák ereje. Ez *közvetlenül* abban a nyomásban nyilvánul, melyet a gyökérszet és a törzs növekvése folytán a talajra gyakorol, *közvetve* pedig mint a szélnek eszköze, emeltyüje jöhet szóba. Ha Budapesten a Kékgolyó- vagy a Várfok-utczában, szóval olyan helyen járunk, ahol a fák tulközel, alig 1—1½ méternyire vannak a falak mellett, látjuk, mint emeli a vastagodó törzs és gyökérszet a burkolat köveit, mint repeszi a kertkerítést. Nördlinger és mások kísérleteiből tudjuk nemcsak azt, hogy minden fa gyakorol ilyen nyomást, de azt is, hogy körülbelül mekkora munkának felel az meg. Ez pedig nagyon tekintélyes, mert az a két légnomást megközelíti vagyis négyzetcentiméternyi felülete 2 kg-ot is emel. De nemcsak a fák, hanem minden más növény is nagy erőt fejt ki szöveteinek növekedésbeli feszülése közben. Így legújabbán dr. Gaál István a Term. Tud. Közl. 1909. évi 17. számában a kalapos gombák erejéről értekezik s szintén igen tekintélyes, bár számokban ki nem fejezett eredményre jut.

A fa mint a szél erejének továbbvivője, mint emelő is szerepel. Így a budai Mozdony-uton a Schumy-féle villa telkén volt egy sor fiatal jegenyenyárfa az épülettől 5 méternyire, amelyeket ki kellett vágatni, mert a villa falai minduntalan repedeztek. A szél-

mozgatta törzsek messze elnyuló gyökerei az épület talaját minden egyes vihar alkalmával megmozgatták. Mihelyt a fákat kivágták, a repedés is megszűnt, világos jeléül annak, hogy a fák voltak a repedés okai.

A Gellérthegyen az Erzsébet-hiddal szemben létesített mesterséges sziklák közé apró bálványfákat ültettek, ha azok megnőnek, alighanem szét fogják vetni azt a sok mesterséges falazatot.

H. Gabnay Ferencz.

Halálozás. *Szentpály* Kálmán m. kir. főerdőmérnök, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja Dobresten március hó 15-én 45 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. Béke hamvaira!

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdőtiszti létszámukban beálló változásokról bennünket levelező-lapon értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter *Tarcsányi* Kálmán uradalmi erdőmérnök-gyakornokot Jerszegre; *Traum* János dévai m. kir. állami erdőmérnök-gyakornokot pedig Báttaszékre kir. közalap. erdőgyakornokká kinevezte.

*

A besztercebányai püspök garamszőlősi uradalmába erdészszé Barsberzenca székhelyvel *Barrois* Andor okl. erdészt nevezte ki, míg az ugyanott szolgált *Tanka* Sándor erdész m. é. november 1-től a veszprémi káptalan szolgálatába lépett Veszprém székhelyvel.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Hoós* Ernő m. kir. főerdőmérnököt Lugosról Máramarosszigetre (központi szolgálathoz), *Gerő* Gusztáv m. kir. főerdőmérnököt Szélaknáról Lugosra (pénztári ellenőrnek), *Ranku* Miladin m. kir. erdőmérnököt pedig Lugosról Nagybereznára helyezte át s a csontosí erdőgondnokság vezetésével bizta meg.

